

РЕШЕНИЕ

№ 1256

гр. София, 30.11.2021 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АПЕЛАТИВЕН СЪД - СОФИЯ, 1-ВИ ГРАЖДАНСКИ, в публично заседание на единадесети ноември през две хиляди двадесет и първа година в следния състав:

Председател: Елизабет Петрова

Членове: Катерина Рачева
Мария Райкинска

като разгледа докладваното от Катерина Рачева Въззивно гражданско дело № 20211000502506 по описа за 2021 година

при участието на секретаря Ирена Милкова, за да се произнесе, взе предвид следното :

Производството е по чл. 258 ГПК и е образувано по въззивна жалба на М. И. Г. срещу решение 262409 на СГС от 11.04.2021 г. по гр.д. 16555/2019 г., I ГО, 23 състав, в частта, в която е отхвърлен искът му по чл. 2, ал. 1, т. 3 и т. 7 от ЗОДОВ за присъждане на обезщетение за неимуществени вреди над присъдения размер от 5000 (пет хиляди) лв. до претендирания размер от 30 000 (тридесет хиляди) лева. Излагат се оплаквания, че СГС е нарушил Закона за обявяване на комунистическия режим в България за престъпен и на чл. 85, ал. 1 НК, като се е позовал на осъждания на ищеца в периода 1979-1983 г.

Подадена е и частна жалба срещу Определение 269591 от 31.05.2021 г. по чл. 248 от ГПК.

Жалбите са подадени в срок и са допустими. Няма постъпили отговори от Прокуратурата.

Страните не са направили доказателствени искания и от въззивната инстанция не са събрани нови доказателства.

В съдебно заседание представителят на Софийска апелативна прокуратура оспорва жалбите.

При извършената служебна проверка на основание чл.269 от ГПК, съдът намира, че обжалваният съдебен акт е постановен от законен състав на родово компетентния съд, в изискуемата от закона форма, по допустим иск, предявен от и срещу процесуално легитимирани страни, поради което е валиден и допустим.

Поради липсата на жалба от страна на Прокуратурата решението на СГС е влязло в сила относно иска за имуществени вреди, уважен за 3000 лв. и иска за неимуществени вреди

до уважения от СГС размер. Не е спорно наличието на основание за отговорност на държавата, представлявана от Прокуратурата, за незаконно воденото наказателно производство, прекратено с прокурорско постановление. За да възникне отговорността по чл. 2, ал. 1, т. 3 ЗОДОВ е достатъчно постановлението за прекратяване на наказателното производство да е било съобщено на ищеца, както е в случая – приложено е като доказателство към исковата молба и няма данни той да е поискал наказателното производство да продължи. (така Решение № 205 от 6.11.2019 г. на ВКС по гр. д. № 863/2019 г., IV г.). Не се обжалва приетият от СГС начален момент на дължимост на законната лихва върху обезщетението за неимуществени вреди – датата на постановлението. Спорно е какво е справедливото обезщетение за неимуществени вреди от това производство между присъдения от СГС размер от 5000 лв. и търсения от ищеца размер от 30 000 лв.

От доказателствата по делото се установява следното. На 01.02.2018 г. за времето от 22.00 часа до 00.50 часа на 02.02.2018 г. е извършено претърсване на апартамента на М.Г. и прилежащото му таванско помещение. Иззети са множество негови вещи, а той е задържан за 24 часа по ЗМВР. На 02.02.2018 г. в 21.35 часа му е предявено постановление за привличане на обвиняем за две престъпления от общ характер по д.п. № 79/2017г. на ГДБОП, пр.пр. № 435/2017г.СпП. С определение от 04.04.2018 г. по ЧНД № 318/18г., Специализираният наказателен съд е определил мярка за неотклонение "парична гаранция", в размер на 4 000 лв., като е оставил без уважение искането на Специализираната Прокуратура за мярка за неотклонение „задържане под стража“. (л. 105-119 от делото на СГС). С определение от 13.02.2018 г. Апелативният Специализиран наказателен съд 2-ри с-в по в.н.ч.д. № 49/2018 г. е потвърдил първоинстанционното определение (л. 123-134 от делото на СГС). С постановление от 30.11.2018 г. на Специализираната Прокуратура наказателното производство спрямо него е частично прекратено относно престъплението по чл.321, ал.3, т.2, вр. ал.2 от НК и делото е изпратено по компетентност на СРП. С постановление от 30.10.2019 г. на СРП по пр.пр.№ 10568/19 г., д.п. № 61/19 г., СДВР е прекратено наказателното производство и за престъплението по чл.339, ал.1, пр.2 от НК (л. 149). Иззетите вещи са върнати съобразно Постановление на СРП от 19.06.2019 г.

Съгласно практиката на ВКС е нормално е да се приеме, че по време на цялото наказателно производство лицето, незаконно обвинено в извършване на престъпление, изпитва неудобства, чувства се унижено, а също така е притеснено и несигурно; накърняват се моралните и нравствените ценности у личността, както и социалното му общуване (Решение № 388 от 2.12.2013 г. на ВКС по гр. д. № 1030/2012 г., IV г. о., ГК, Решение № 480 от 23.04.2013 г. на ВКС по гр. д. № 85/2012 г., IV г. о., ГК). Не е в тежест на пострадалия да докаже отделните си негативни изживявания. Доказани ли са увреждащите действия и бездействия, искът е установен в своето основание и съдът е длъжен да определи неговия размер по своя преценка. (Решение № 253 от 2.07.2012 г. на ВКС по гр. д. № 652/2011 г., IV г. о., ГК).

От значение за определяне на размера на обезщетението е естеството на повдигнатото обвинение срещу пострадащото лице. На ищеца са повдигнати обвинения за престъпление по чл.321, ал.3, т. 2, вр. ал. 2 от НК, за което се предвижда наказание лишаване от свобода от 3 (три) до 10 (десет) години и по чл. 339, ал.1, пр. 2 от НК, за което се предвижда наказание лишаване от свобода от 2 (две) до 8 (осем) години. Това предполага съществен душевен дискомфорт поради угрозата от наказание лишаване от свобода.

Размерът на дължимото обезщетение за неимуществени вреди според законовия критерий за справедливост се определя също така от вида и характера на упражнената процесуална принуда - колко и какви процесуални действия са извършени с участието на пострадалия, как са извършени действията, в продължение на колко време, проведено ли е

ефективно разследване в разумен срок и др. Спрямо ищеца разследването е продължило 10 месеца за престъплението по чл.321, ал.3, т.2, вр. ал.2 от НК, а за престъплението по чл.339, ал.1, пр.2 от НК – 21 месеца – до 30.10.2019 г. Тази продължителност не надвишава критериите на чл.6 от ЕКЗПЧОС (в сила за България от 07.09.1992 г.), тълкуван в светлината на практиката на Европейския Съд по правата на човека (ЕСПЧ), като се има предвид тежестта на обвинението и твърдяната от Специализираната прокуратура усложнена престъпна дейност, в която са включени деянията на множество лица. Ищецът е задържан за 24 часа по ЗМВР, а впоследствие с постановление на СпП от 02.02.2018 г. е постановено задържане до 72 часа до довеждането му пред съд или общо е бил задържан на 02.02.2018, 03.02.2018 г. и на 04.02.2018 г. до явяването си в с.з. от 15.15 часа. Спрямо него съдът не е определял мярка за неотклонение „задържане под стража“. Определеният размер на паричната гаранция не е прекомерен и не е представлявал затруднение за ищеца. От приложените прокурорски постановления се установява, че ищецът е бил подслушван преди повдигането на обвинение, като и този факт следва да бъде съобразен при обезщетението.

На следващо място, размерът на обезщетението се определя според вида и тежестта на причинените телесни и психични увреждания, страдания и неудобства, стигнало ли се е до разстройство на здравето (заболяване), а ако увреждането е трайно - медицинската прогноза за развитието на заболяването. По делото няма представени доказателства за наличие на физическо или психическо заболяване във връзка с воденото наказателно производство.

Според заключението на СПЕ, прието от СГС, ищецът е преживял продължителни умерено изразени негативни емоционални състояния (на притеснение, тревожност, напрегнатост), а също така психосоматичен дискомфорт (нарушение на съня, намалена енергия) и ограничения в психосоциалното функциониране. Към момента на изследването като остатъчни последици са налице отрицателни преживявания при мислено връщане към ситуацията, но липсва клинично изразено състояние на тревожност или депресивност.

Разпитаният от СГС свидетел В. С. разказва, че при ищеца се наблюдавала коренна промяна – бил стресиран, уплашен, избягвал да се вижда с хора, оплаквал се, че не може да спи нощем. Основателни са оплакванията във въззивната жалба срещу преценката на свидетелските показания – свидетелят не е заинтересован от изхода на спора по смисъла на ГПК, но показанията не установяват особено интензивни вреди, различни от обичайните, присъщи на пострадалия от незаконно обвинение.

Твърдените и доказани вреди са в рамките на обичайните презумптивни вреди – накърняване на достойнството и честта му, голям стрес и силно психическо напрежение, породени от страха от несправедлива осъдителна присъда и именно тези вреди следва да бъдат обезщетени, като се съобрази, че предвиденото наказание е тежко, ищецът е бил подслушван и като се вземе предвид задържането от три денонощия и половина, продължителността на производството от 10 месеца по едното обвинение и 21 месеца по другото обвинение, като следва да се съобрази, че по-краткият срок е в рамките на подългия.

Не се доказват твърденията в исковата молба, поддържани и пред настоящата инстанция за сериозни психоемоционални проблеми, невъзможност за контактуване с хора, дори и с най-близките, проявяване на безпричинна агресия, продължаваща и досега депресия. Напротив, според заключението на СПЕ при ищеца не е налице повишена тревожност или депресивност като личностно предразположение.

Видно от свидетелството за съдимост, в периода 1975 г.- 1983 г. Г. е осъждан четири пъти на различно основание, като за две от осъжданията е амнистиран съгласно Закони за

амнистията от 1981 и 1984 г., а за две от тях е реабилитиран на основание чл.88а от НК през 1993 г. Предвид реабилитацията миналите осъждания не обосновават нито по-високо, нито по-ниско обезщетение за неимуществени вреди.

В същото време, като база за паричния еквивалент на причинената неимуществена вреда служи икономическият растеж и средностатистическите показатели за доходите и покупателните възможности в страната към датата на деликта. В случая датата, към която следва да се отчетат тези показатели съгласно приетото с ТР № 3 от 22.04.2005 г. на ВКС по т. гр. д. № 3/2004 г., ОСГК (т.4), е 19.07.2018 г. – влизане в сила на оправдателната присъда. Отчитането на социално-икономическото развитие при определяне размера на обезщетението за неимуществени вреди е възприето в трайната практика на ВКС, отразена в решения № 1207 от 4.11.2008 г. по гр. д. № 5502/2007г. на IV ГО, № 95 от 24.10.2012 г. по т. д. № 916/2011 г. на I ТО, № 141 от 19.08.2013 г. по т. д. № 453/2012 г. на II ТО, № 60 от 29.04.2014 г. по т. д. № 3049/2013 г. на II ТО, № 23 от 25.03.2014 г. по т. д. № 1154/2013 г., № 157 от 28.11.2014 г. по т. д. № 3040/2013 г. на II ТО и много други.

Следва да се посочи още, че осъждането само по себе си също има ефекта на овъзмездяване. В тази връзка, е добре да се отбележи, че съгласно практиката на ЕСПЧ Европейската конвенция не предоставя на лице, на което е повдигнато наказателно обвинение и впоследствие оправдано, право на обезщетение (така § 82 от решение *Allen c/y Обединеното Кралство* от 12.07.2013 г., жалба 25424/09 и цитираните там решения). В тази насока правото на обезщетение съгласно националния закон – ЗОДОВ следва да бъде съобразено с българската правораздавателна традиция.

Ето защо, неоснователни са оплакванията за занижен размер на обезщетението. Първоинстанционният съд е отчетел всички фактори за определянето му: задържането под стража за три денонощия и половина, изживените стрес и безпокойство, срока на производството по двете обвинения, липсата на медийно отразяване, липсата на доказателства за съществени психологически, физически или социални последици за ищеца. Неоснователни са оплакванията, че с обжалваното решение е нарушен Законът за обявяване на комунистическия режим в България за престъпен. Съгласно чл. 4 от този закон всички действия на лица, които през посочения период са били насочени към съпротива и отхвърляне на комунистическия режим и неговата идеология, са справедливи, морално оправдани и достойни за почит. Няма никакви доказателства, че ищецът е извършвал такива действия през периода 1975 г.- 1983 г. и не се установява каква е връзката на тези твърдения с неоснователното обвинение в незаконно държане на оръжие и участие в организирана престъпна група през 2018 г.

С оглед изложеното обжалваното решение следва да бъде потвърдено в обжалваната част.

Поради оставяне въззивната жалба без уважение въззивната инстанция не присъжда разноски.

Частната жалба срещу Определение 269591 от 31.05.2021 г. по чл. 248 от ГПК е допустима, а по същество основателна. Действително заплатените разноски за държавна такса се дължат на ищеца, а адвокатският хонорар на основание чл. 38, ал. 2 ЗАДв се дължи на процесуалния му представител. С исковата молба е представен договор, в който е уговорено, че правната защита по делото ще се предоставя безплатно, направено е искане от адв. М. за присъждане на хонорар по реда на чл. 38, ал. 2 ЗАДв, Прокуратурата е осъдена да плати обезщетение и не е направила възражение срещу разноските, поради което в полза на адвоката следва да се присъди хонорар. Двата обективно съединени иска предпоставят и два отделни хонорара за тях. Поради уважаването на иска за имуществени вреди изцяло на адв.

М. се дължат 440 лв., а поради частичното уважаване на иска за неимуществени вреди се дължат 238 лв. (5000/30000x1430) съгласно Наредба № 1 от 9 юли 2004 г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения или общо се дължат 678 лева.

Определението по чл. 248 от ГПК следва да бъде отменено, а вместо него решението да се измени, като разноските за платена държавна такса се присъдят на М.Г., а адвокатският хонорар от 678 лева – на адв. М..

Предвид горното, съдът

РЕШИ:

ПОТВЪРЖДАВА решение 262409 на Софийски градски съд от 11.04.2021 г. по гр.д. 16555/2019 г., I ГО, 23 състав.

ОТМЕНЯ Определение 269591 от 31.05.2021 г. по гр.д. 16555/2019 г., I ГО, 23 състав, като вместо него постановява:

ИЗМЕНЯ решение 262409 на Софийски градски съд от 11.04.2021 г. по гр.д. 16555/2019 г., I ГО, 23 състав, като **отменя решението в частта за разноските изцяло** и вместо това:

ОСЪЖДА Прокуратурата на Република България да заплати на основание чл. 78, ал. 1 ГПК на М. И. Г. разноски за платена държавна такса в размер на 10 (десет) лева.

ОСЪЖДА Прокуратурата на Република България да заплати на основание чл. 38, ал. 2 ЗАдв на адвокат К. М., гр. ***, ул. „****“ 8, ет. 1, ап. 2 адвокатско възнаграждение за представителство на М. И. Г. по гр.д. 16555/2019 г. по описа на СГС в размер на 678 (шестстотин седемдесет и осем) лева.

РЕШЕНИЕТО може да се обжалва в едномесечен срок от връчването му на страните пред ВКС по реда на чл.280 от ГПК.

Председател: _____

Членове:

1. _____

2. _____